

BORGARTING LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 23.12.2011 i Borgarting lagmannsrett,

Saksnr.: 10-180854ASD-BORG/03

Dommere:

Kst. lagdommer
Lagdommer
Kst. lagdommer

Christian Lund
Magne Spilde
Børre Lyngstad

Ankende part

Per Danielsen

Ankemospart

Trygve Hegnar

Advokat Kyrre Eggen

Saken gjelder krav etter straffeloven § 430 om under løpende tvangsmulkt å ta inn en imøtegåelse i bladet Kapital.

Saksforholdet

VG hadde 21. desember 2009 et oppslag med overskrift: ”-Forfulgt av Trygve Hegnar”. Av ingressen følger det at ”Advokat Per Danielsen mener at redaktør Trygve Hegnar har drevet ondskapsfull kampanjejournalistikk mot ham”. Artikkelen beskriver at Danielsen har saksøkt Hegnar Media, som utgir bladet Kapital, redaktør Trygve Hegnar, samt Kapital-journalist Vibeke Holth. Bakgrunnen for søksmålet opplyses å være at Danielsen i Kapital og Finansavisen har funnet 145 utsagn gjennom fire år, der han mener seg og sitt advokatfirma ærekrenket og utsatt for skadelige ytringer.

Artikkelen i VG inneholder en videre beskrivelse av bakgrunnen for saken som er reist for Oslo tingrett, og har også tatt inn en rekke sitater av uttalelser Danielsen har gitt til VG. Artikkelen har også i en egen undersak sitert en del kommentarer fra Trygve Hegnar.

I Kapital nr. 1 for 2010, som kom ut 15. januar 2010, ble deler av artikkelen i VG gjengitt i spalten ”Tilbakeblikk...”. Dette er en spalte hvor bladet sakser hva andre skriver om Hegnar og Kapital. Den aktuelle spalten i denne saken gjengir noen, men langt fra alle, av uttalelsene gitt av Danielsen til VG. Hegnars uttalelser til VG blir gjengitt i sin helhet. Hele spalten gjengis i det følgende:

”TILBAKEBLIKK ...

Danielsen mot Kapital og Finansavisen

Danielsen har i Kapital og Finansavisen funnet 145 utsagn gjennom fire år, der han mener seg og sitt advokatfirma ærekrenket og utsatt for skadelige ytringer.

- Hegnar har forvrengt alt jeg står for i en årrekke og systematisk nektet å la meg rette opp alle feilene i tilsvaret, sier Oslo-advokaten.

Oslo tingrett har satt av tre uker til å behandle Danielsens søksmål mot Hegnar Media, redaktør Trygve Hegnar (66) og Kapital-journalist Vibeke Holth.

Per Danielsen (56) har injurier som spesialfelt og har reist søksmål mot en rekke medier, også VG. Han opplyser at han ført en del saker mot Hegnar Media.

- Det var da han startet den massive kampanjen med ensidig negativ omtale av meg og mitt advokatfirma. Hegnar tar mannen i stedet for ballen, sier Danielsen.

Misbruk av domstolen

Trygve Hegnar mener at advokat Per Danielsen kommer til å lide fullstendig nederlag i rettssaken mot Hegnar Media.

- På hvert eneste punkt han har anført, fører vi sannhetsbevis. Han kommer til å ruinere seg selv på tapte saksomkostninger, skriver redaktøren i SMS til VG.

Han mener Per Danielsen bryter reglene for god advokatskikk ved å forhåndsprosedere saken i media.

- Per Danielsen er den advokaten i Norge som flest ganger er innklaget og felt i advokatforeningens disiplinærnemnd. Vi er stolte over å ha skrevet om alle disse sakene.

Hegnar avviser at advokat Danielsen ikke har sluppet til med innlegg i Kapital og Finansavisen.

- Det er ingen i Norge som har hatt så mange innlegg som Per Danielsen. Bunkevis. Hegnar påstår at mesteparten av punktene i stevningen fra advokaten er foreldet og viser til at fristen er tre år.

- Danielsen har saksøkt oss for alt vi har skrevet om ham i ti år. Det er meningsløst og misbruk av domstolen, skriver Hegnar.

VG”

Dagen etter at ”Tilbakeblikk...” stod på trykk 15. januar 2010, sendte Danielsen et tilsvaer til Kapital, og bad om å få det trykket i førstkomende utgave av Kapital. Tilsvaret hadde følgende ordlyd:

FEIL OM ADVOKAT DANIELSEN
Av Advokat Per Danielsen

16.01.2010

Det vises til oppslag om meg i Kapital 15.01.2010, som inneholder bl.a. følgende faktafeil: Undertegnede er ikke felt flest ganger i disiplinærnemnden av alle advokater i Norge, slik Hegnar påstår. Det finnes *ingen* undersøkelse som påstår dette. VG har derimot laget en undersøkelse som viser det *motsatte*.

Riktig faktum er at det ikke finnes *en eneste* gyldig disiplinæravgjørelse som har funnet mitt saksomkostningskrav urimelig i løpet av min mer enn tyveårige praksis. Jeg er felt en gang for et annet forhold – for å ha vært for tøff mot motpartens advokat i en sak på vegne av egen klient, men denne avgjørelsen er kjent ugyldig av Oslo Tingrett. Tingretten kalte disiplinæravgjørelsen en ”overreaksjon”, og fastslo at mitt firma har rett til å kreve erstatning. Kapital har nektet å omtale dommen, til tross for anmodning fra meg. Bladet har bare omtalt den gale fellelsen av meg som ikke lenger er gyldig.

Jeg har i VG påstått at Hegnar har nektet meg tilsvaersrett i Kapital, og Hegnar har svart med å påstå at det er ingen i Norge som har hatt så mange innlegg i Kapital som Per Danielsen. Dette er også feil. Jeg har i stevning mot Hegnar vist til ca. 150 brudd på tilsvaersretten og nektelser av å få inn innlegg. Eksemplene på nektelse av tilsvaersrett er veldig mange, hvilket vil bli bevist i den kommende rettssak.

Hegnar påstår ”mesteparten” av punktene i stevningen mot ham er foreldet. Dette er også galt. Det er riktig at tre-fire av de 150 forhold som angripes, stod på trykk mer enn tre år før stevning ble tatt ut. Foreldelse begynner imidlertid ikke å løpe før skadelidte får oversikt over skaden, hvilket skjedde senere og innenfor treårsfristen, så intet er foreldet.

Hegnar påstår jeg har saksøkt ham ”for alt vi har skrevet om ham i ti år”. Det er heller ikke riktig. Det eldste som er angrepet, stod på trykk i 2004. Skriviene som er angrepet kom på trykk etter at jeg og mitt firma hadde fått oppdrag fra flere som satte i gang søksmål mot Kapital. Da begynte Kapital med produksjon av alle de artikler som rettssaken dreier seg om.

Kapital omtaler i nr. 1/2010 også en husleietvist vårt firma ble trukket inn i. Jeg nevner her kort at Kapital bare har omtalt halvparten av den sak bladet har tatt for seg. Kapital har bare tatt for seg den del av saken som gjelder at vi ikke klarte å bevise en muntlig avtale vi mente var inngått, ikke den del av saken vi vant. Kapital har i artikkelen også gjengitt uttalelser jeg ikke har gitt tillatelse til skal komme på trykk. Jeg ba om bladet måtte skille mellom ren saksopplysning og intervju, men det har Hegnar ikke tatt hensyn til.

Kapital nektet å ta inn tilsvaret, og viste til at eventuell polemikk eller korrigeringer mot oppslaget måtte skje i VG. Siste avsnitt i tilsvaret ble dog tatt inn. Det er ikke en del av saken for lagmannsretten.

Den 17. februar 2010 politianmeldte Danielsen Hegnar for overtredelse av straffeloven § 430. Samme dag innga Danielsen stevning mot Hegnar for Oslo tingrett. I stevningen ble det reist sivilt krav om dom for å få trykket tilsvaret. For det tilfellet at anmeldelsen skulle bli henlagt, ble det reist privat straffesak med påstand om straff.

Oslo politidistrikt henla anmeldelsen 25. mars 2010, og Danielsen overtok forfølgningen som privat straffesak.

Oslo tingrett avsa 26. mai 2010 dom med slik domsslutning:

Trygve Hegnar frifinnes.

Per Danielsen anket dommen til Borgarting lagmannsrett. I forhold til den private straffesaken ble det påstått å foreligge feil ved bevisbedømmelsen og lovanvendelsen under skyldspørsmålet. I forhold til den sivile anken ble det påstått å foreligge feil ved bedømmelsen av de faktiske forhold og ved rettsanvendelsen.

Ved beslutning datert 8. oktober 2010 nektet lagmannsretten å fremme den private straffesaken, jf. straffeprosessloven § 321 første ledd. Den sivile anken ble fremmet, og har vært behandlet etter tvistelovens regler.

Ankeforhandling er holdt 15. desember 2011 i Borgarting lagmannsretts hus. Danielsen møtte som selvprosederende. Hegnar møtte med sin prosessfullmektig og avga forklaring. Om bevisføringen for øvrig vises til rettsboken.

Den ankende part, **Per Danielsen**, har i hovedtrekk anført:

Hegnar har i strid med straffeloven § 430 nektet å publisere Danielsens tilsvar. Det er uten betydning at ”Tilbakeblikk...” kun gjengir sitater fra VG. Når Kapital velger å gjengi det som fremkommer i VG, oppstår det tilsvaretsrett i Kapital.

Det har heller ikke rettslig relevans om Hegnars uttalelser til VG, som så er sitert i Kapital, anses som tilsvaret til Danielsens uttalelser til VG. Et tilsvaret gir rett til nytt tilsvaret, og adgangen til og eventuelt benyttelsen av den samtidige tilsvaretsrett, innebærer ikke at man ikke har rett til etterfølgende tilsvaret i tråd med straffeloven § 430.

Tilsvaret som Kapital har nektet å trykke oppfyller kravene i § 430 til at tilsvaret må være av faktisk art. Det må være adgang til i tilsvaret å sette saken i kontekst, og forklare leserne Danielsens syn på saksforholdet. Tilsvaretsrett etter § 430 må her også leses i lys av dommer fra EMD, som har lagt til grunn en lempelig tolkning av hva som anses som faktautsagn.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Trygve Hegnar tilpliktes og dømmes til under tvangsmulkt, fastsatt etter rettens skjønn, å oppta (publisere) Per Danielsens imøtegåelse (tilsvaret) datert 16-01.2010, i første mulige utgave av Kapital.
2. Trygve Hegnar dømmes til å betale Per Danielsens saksomkostninger for tingrett og lagmannsrett.

Ankemotparten, **Trygve Hegnar**, har i hovedtrekk anført:

Det foreligger ingen overtredelse av straffeloven § 430. Tilsvaretsrett gir ikke rett til å imøtegå anførsler i andre medier enn der anførslene er fremsatt. Kapital har kun gjengitt VGs uttalelser, og det gir ikke rett til imøtegåelse i Kapital. I artikkelen i VG ga Hegnar kun samtidige kommentarer til uttalelser fremsatt av Danielsen. Dette gir ikke Danielsen rett til å gi et "tilsvaret til tilsvaret". Det er kun nye faktiske anførsler fremsatt av Hegnar som Danielsen har tilsvaretsrett til. Hegnar har ikke fremkommet med slike nye anførsler.

Et tilsvaret må uansett begrenses til anførsler av faktisk art. Flere av uttalelsene i tilsvaret til Danielsen inneholder vurderinger og polemikk som Hegnar ikke plikter å ta inn.

Man kan heller ikke i tilsvaret ta opp forhold som ikke er berørt i det man gir tilsvaret til. I sitt tilsvaret tar Danielsen opp flere forhold som ikke er berørt av Kapital.

Det følger av sikker rett at dersom deler av tilsvaret ikke fyller lovens krav, har ikke Hegnar plikt til å ta inn noe av innlegget.

Endelig anføres det at tilsvaret er mer omfattende enn det som Hegnar plikter å ta inn.

EMK artikkel 10 beskytter ytringsfriheten mot inngrep fra staten, og gir ingen direkte hjemmel for inngrep i ytringsfriheten. Straffeloven § 430 går lenger enn hva som kreves etter EMK, og Hegnar er uansett ikke noe pliktsubjekt i forhold til EMK.

For det tilfellet at retten finner en overtredelse av § 430, anføres at det ikke er grunnlag for å ilegge tvangsmulkt da det ikke er noe som skulle tilsi at Hegnar ikke vil rette seg etter en eventuell dom i hans disfavør.

Det er nedlagt slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. Per Danielsen pålegges innen 14 dager fra dommens forkynnelse å erstatte Trygve Hegnars sakskostnader for lagmannsretten.

Lagmannsretten bemerker:

Straffeloven § 430 første ledd lyder som følger:

Med bøter straffes redaktøren av et blad eller tidsskrift, når han vegrer seg for å oppta uforandret en imøtegåelse av anførsler av faktisk art i bladet eller tidsskriftet, såfremt det innen 1 år forlanges av noen som anførslene umiddelbart vedkommer, og imøtegåelsen begrenser seg til anførsler av faktisk art og ikke inneholder noe straffbart. Redaktøren kan dessuten tilpliktes under løpende mulkt å oppta imøtegåelsen.

Bestemmelsen har stått noenlunde uforandret siden straffelovens vedtagelse i 1902. Den har sjelden vært anvendt, og det har ved enkelte anledninger vært diskutert å fjerne bestemmelsen, bl a ble det foreslått av Straffelovkommisjonen i NOU 2002:4. Straffeloven 2005 viderefører imidlertid bestemmelsen i § 270 tredje ledd.

Lagmannsretten ser først på betydningen av at Kapital kun har sakset deler av en artikkel som stod i VG.

Lagmannsretten kan ikke se at dette innebærer at Danielsen ikke har tilsvare rett etter § 430. For det første kan det vises til at Kapital har gjort en redigering av artikkelen i VG, ved at de har valgt kun å trykke deler av denne. Kapital gjengir Hegnars uttalelser i VG i sin helhet, mens en rekke av Danielsens uttalelser er utelatt. Det gjør at Kapitals ”Tilbakeblikk...” får en annen vinkling enn den opprinnelige artikkelen i VG.

Videre legger lagmannsretten vekt på at det må legges til grunn at leserkretsen til VG og Kapital til dels er ulik. Når VGs uttalelser gjentas i Kapital, tilsier dette at Danielsen også bør gis anledning til å imøtegå uttalelsene overfor Kapitals lesere. Kapital har ved sin gjengivelse fra VG spredt uttalelsene til en videre leserkrets. Det vil da være lite rimelig om Danielsen kun har rett til å imøtegå uttalelsene overfor VGs lesere, og ikke overfor de lesere Kapital har viderebrakt uttalelsene til.

Straffeloven § 430 inneholder heller ingen begrensning i den forstand at man ikke har tilsvaretsrett dersom en publikasjon kun gjentar uttalelser fremsatt av andre. Det er da liten grunn til å tolke bestemmelsen innskrenkende, særlig ikke når lovbestemmelsens formål ved en slik innskrenkende tolkning ikke vil nå sitt formål, jf. lagmannsrettens bemerkninger ovenfor.

Endelig vil lagmannsretten vise til Mæland; Ærekrenkelser, side 389 som – dog under en viss tvil – legger til grunn at imøtegåelsesretten gjelder også overfor de som gjengir andres uttalelser.

Lagmannsretten kan heller ikke se at det har betydning for retten til imøtegåelse at Hegnars uttalelser til VG fremkommer som en såkalt ”samtidig imøtegåelse” av uttalelser Danielsen ga til VG. Som påpekt ovenfor, har Kapital ved sin klipping av artikkelen i VG laget en spalte med en annen vinkling enn artikkelen i VG. I sin ytterste konsekvens innebærer ankemotpartens anførsel på dette punkt at Danielsen ikke ville hatt tilsvaretsrett selv om Kapital i sin spalte kun hadde tatt inn Hegnars uttalelser til VG. Lagmannsretten kan ikke se at det ligger en slik begrensning i tilsvaretsretten etter § 430.

Av samme grunner som gjengitt over er lagmannsretten heller ikke enig med ankemotparten i at Danielsens tilsvaretsrett er begrenset til å imøtegå eventuelle nye elementer som Hegnar tar opp i sin samtidige imøtegåelse, og som Danielsen ikke har kommentert i sine uttalelser til VG. Lagmannsretten viser her også til Carl Hartmann, Pressens berigtigelsesplikt, inntatt i Rt 1915 side 241, på side 251, hvor det uttales:

Hver gang avisen kommer med vedkommende anførsel kan den angrepne komme med sit tilsvarets, selv om dette er ordlydende det samme hver gang.

Oppfatningen er gjentatt av Mæland, Ærekrenkelser, side 389.

Lagmannsretten finner således at artikkelen i Kapital må vurderes ut fra hva som fremkommer av faktiske anførsler der, og at Danielsen har rett til å imøtegå disse anførselene med ”*anførsler av faktisk art*”.

Lagmannsretten går da over til å vurdere om Danielsens tilsvarets fyller dette kravet, eller om Hegnars vegring mot å trykke tilsvaret er berettiget.

Lovens system er for det første at tilsvaret må være en imøtegåelse av anførsler av faktisk art. Dette betyr at den som gir tilsvarets må holde seg til samme forhold som det man vil imøtegå. Grensene må imidlertid ikke trekkes for snevert. Hartmann, Pressens berigtigelsesplikt, Rt 1915 side 241, uttrykker det slik (på side 249):

Naar loven taler om ”imøtegaelse” maa det først og fremst kræves, at tilsvaret angaar det samme forhold som det man vil imøtega eller ialfald staar i nogen

forbindelse med dette. Man har ret til at gi svar paa tiltale, men kan ikke kræve adgang til at svare i øst naar der tales i vest, og med loven i haand kræve indtatt meddelelser som intet har med vedkommende avisartikel at gjøre. En saadan fremstilling vil ikke være nogen "imøtegaelse". Det er saaledes ikke nok at angrepet gir den angrepne en anledning til at komme ind på nye omraader; imøtegaelsen maa holde sig indenfor den ved angrepet opstukne ramme.

Grænsene for hva imøtegaelsen kan omtale maa dog ikke trækkes for snevert. Der kan ofte være en saadan sammenhæng mellem flere forhold at en imøtegaelse paa det ene punkt ikke vilde kunne bli uttømmende, hvis den ikke ogsaa omtalte andre punkter.

For det andre må imøtegåelsen selv begrense seg til anførsler av faktisk art. Subjektive kommentarer og polemikk faller utenfor tilsvaretsretten. Mæland, *Ærekrenkelser*, side 387, uttaler om dette:

Tilsvaret behøver likevel ikke begrense seg til å erklære avisens anførsler for uriktige. Den angrepne må kunne komme med sin selvstendige fremstilling av saken. Men tilsvaret må ta sikte på å bestride avisens påstander. Krenkede kan således ikke supplere det som er sagt..... Det betyr at vi må trekke en grense mellom den tillatte beriktigelse av anførte fakta og øvrige kommentarer og polemikk. Krenkede har f.eks. ikke krav på å få imøtegå subjektive meninger, politiske vurderinger eller kritikk over kunstneriske prestasjoner.Undertiden vil det være vanskelig å sondre mellom hva som må regnes som vurderinger og hva som må regnes som faktiske anførsler. F.eks. må påstander om en persons subjektive tilstand, følelser, beslutninger og tanker som regel regnes som påstander om fakta.

Mæland avslutter avsnittet sitert over med å sitere Hartmann på at man "*ikke maa fortolke loven altfor strengt ... da dette kan føre til umulige resultater*" (Rt 1915 side 241, på side 253).

Det er antatt – og omforent mellom partene – at et tilsvare må tas inn uforandret. Det betyr at dersom det er enkelte deler av tilsvaret som ikke er en imøtegåelse av faktisk art, vil konsekvensen være at redaktøren ikke plikter å ta inn noe av tilsvaret overhodet.

Det har ikke betydning for tilsvaretsretten om det man hevder i tilsvaret er sant eller ikke. Dette er partene enige om, og lagmannsretten har i det følgende ikke tatt stilling til om det er Hegnar eller Danielsen som har rett i sine anførsler.

Lagmannsretten ser først på tilsvarets avsnitt 2 og 3. Ankemotparten har anført at første og siste setning i avsnitt 2, og hele avsnitt 3, ikke omfattes av tilsvaretsretten, da Danielsen her går utenfor det forhold Hegnar har uttalt seg om i spalten "Tilbakeblikk...".

Lagmannsretten er ikke enig i dette. For å kunne gi et meningsfullt tilsvare må Danielsen ha anledning til både å forklare hva saken dreier seg om, samt forklare hva han mener er korrekt faktum. Lagmannsretten mener at Danielsen i disse to avsnittene holder seg

innenfor grensene for tilsvaretsretten i § 430. I første avsnitt i tilsvaret bestrider Danielsen påstanden til Hegnar om at Danielsen er den advokat som er felt flest ganger i disiplinærnemnda. Neste avsnitt innledes med en uttalelse om hva Danielsen mener er riktig faktum. Det fremstår da ikke som unaturlig å vise til at Danielsen kun er dømt for et forhold hos disiplinærnemnda, og at det ikke finnes noen gyldige avgjørelser knyttet til saksomkostningskrav. Det kan i den sammenheng vises til at klager på saksomkostningskrav utgjør en stor andel av de saker disiplinærnemnda avgjør. Gitt at Hegnar også uttaler at de er stolte over å ha skrevet om alle disse sakene, må det også ligge innenfor tilsvaretsretten at Danielsen opplyser at Kapital har nektet å skrive om en dom som overprøver den ene fellelsen Danielsen har hatt i disiplinærnemnda.

I tredje avsnitt i tilsvaret svarer Danielsen på Hegnars uttalelse om at det ikke er noen i Norge som har hatt så mange innlegg i Kapital som Danielsen. Dette bestrides av Danielsen, og det uttales også at han har påvist en rekke brudd på tilsvaretsretten. Ankemotparten anfører at Hegnar kun har uttalt seg om hvor mange innlegg Danielsen faktisk har hatt i Kapital, og at det da blir et annet forhold når Danielsen uttaler seg om hvor mange ganger han har blitt nektet spalteplass i Kapital.

Lagmannsretten viser til at Danielsen først uttaler til VG, noe han også er sitert på i Kapital, at Hegnar systematisk har nektet ham å rette opp feil i tilsvaret. Til dette uttaler Hegnar at det ikke er noen i Norge som har hatt flere innlegg i Kapital og Finansavisen. Hegnars imøtegåelse av Danielsens opprinnelige uttalelse kan derfor også – strengt tatt – sies å gjelde et annet forhold enn det Danielsen opprinnelig uttaler seg om, ved at Danielsen først uttaler seg om hvor mange ganger han har blitt nektet spalteplass, og ved at Hegnar svarer med å vise til hvor mange ganger han har fått spalteplass.

Lagmannsretten finner at dersom man skulle tolke § 430 i tråd med ankemotpartens anførsel på dette punkt, ville bestemmelsen bli helt uhandterlig, og man ville risikere å gjøre tilsvaretsretten illusorisk. Det faktiske forhold Danielsen ønsker å imøtegå i innleggets tredje avsnitt, gjelder tilgangen til Kapitals spalter. På samme måte som det må være betimelig for Hegnar å vise til hvor mange ganger Danielsen er sluppet til i spaltene, må det være tillatelig for Danielsen å vise til hvor mange ganger han er nektet. Lagmannsretten kan ikke se at dette ikke utgjør en ”imøtegåelse” av det som fremkommer i spalten i Kapital.

Fjerde avsnitt i tilsvaret kommenterer Hegnars påstand om at mesteparten av sakene er foreldet, ved å vise til at foreldelsesfristen er tre år. De tre første setningene i fjerde avsnitt i tilsvaret til Danielsen er en ren faktisk imøtegåelse av dette, og må klarligvis være anførsler av faktisk art i forhold til § 430. En påstand om at et krav er foreldet må være en anførsel av faktisk art, som kan være gjenstand for imøtegåelse. Det må da aksepteres at imøtegåelsen i alle fall i noen grad inneholder anførsler om jus.

Dette spørsmålet oppstår i særlig grad i forhold til siste setning i fjerde avsnitt. Danielsen kommenterer her Hegnars uttalelse om at foreldelsesfristen er tre år. Danielsen viser til at foreldelse ikke begynner å løpe før skadelidte får oversikt over skaden, slik at intet er foreldet. Ankemotparten har anført at dette er juridiske vurderinger som går utenfor grensene for tilsvarsretten.

Lagmannsretten finner – under en viss tvil – at også denne delen av tilsvaret ligger innenfor tilsvarsretten. Lagmannsretten tar utgangspunkt i at en uttalelse om en rettslig situasjon – f eks om et krav er foreldet – er en anførsel av faktisk art. Dersom Hegnar hadde nøydt seg med å uttale at kravene var foreldet – uten noen nærmere begrunnelse – måtte Danielsen hatt adgang til å imøtegå dette med å uttale at kravene ikke var foreldet. Etter rettens syn kan ikke det at Hegnar viser til at foreldelsesfristen er tre år, medføre at Danielsen mister tilsvarsretten. Danielsen nøyer seg også med å vise til et forhold som kan suspendere foreldelsesfristen og hevder at dette forholdet faktisk er anvendelig for hans krav. Basert på at man ved utøvelse av tilsvarsretten må få anledning til å gi sin selvstendige fremstilling av saken, jf. sitatet fra Mæland ovenfor, finner lagmannsretten at også denne delen av tilsvaret må godtas.

I femte avsnitt kommenterer Danielsen Hegnars uttalelse om at Danielsen har saksøkt ham for alt de har skrevet om ham i ti år. Dette bestrides, og det uttales at det eldste som er angrepet, stod på trykk i 2004. Deretter heter det som følger:

Skriveriene som er angrepet kom på trykk etter at jeg og mitt firma hadde fått oppdrag fra flere som satte i gang søksmål mot Kapital. Da begynte Kapital med produksjon av alle de artikler som rettssaken dreier seg om.

Ankemotparten har anført at denne uttalelsen fremstår som en insinuasjon om at Kapital begynte å skrive om Danielsen fordi Danielsen var prosessfullmektig for personer som hadde saksøkt Kapital. Det anføres at dette er en vurdering av Hegnar og Kapitals motiver, som faller utenfor tilsvarsretten i § 430.

Danielsen på sin side viser til at uttalelsen kan forstås som at den kun viser til at skriveriene i tid kom i etterkant av oppdragene om å sette i gang søksmål mot Kapital. Det anføres uansett at en uttalelse om Hegnars motiver, er en anførsel av faktisk art.

Lagmannsretten finner at uttalelsen vanskelig kan forstås på noen annen måte enn at det er en årsakssammenheng mellom Kapitals angrep på Danielsen, og det faktum at Danielsen bistod en rekke personer som satte i gang søksmål mot Kapital. Hvis man leser uttalelsen i sammenheng med Danielsens opprinnelige uttalelse om at *”Hegnar tar mannen i stedet for ballen”*, fremkommer det desto klarere. Også bruken av begrepet ”produksjon” trekker klart i den samme retningen.

Den uttalelsen Danielsen skal imøtegå, er Hegnars uttalelse om at Danielsen hadde saksøkt dem for alt de hadde skrevet om ham i ti år. Dette er en rent faktisk opplysning, som er imøtegått av Danielsen når han skriver at det eldste som er angrepet, stod på trykk i 2004.

Ved i tillegg å bringe inn sine egne vurderinger av hvilke motiver Hegnar har hatt for å skrive om Danielsen, bringer Danielsen inn – i tillegg til sin subjektive vurdering - et forhold som ikke har vært berørt av Hegnar i hans uttalelse. Lagmannsretten viser her til Hartmann, Pressens berigtigelsesplikt, Rt 1915 side 241, på side 253:

Den nøkne faktiske meddelelse vil ofte ikke kunne forstås av publikum, den maa ialfald ha sin ramme og sin indledning med henvisning til den artikel som imøtegaas. Men hvis imøtegaelsens indhold gaar utover dette, hvis forfatteren ogsaa indfletter bemerkninger som gir uttryk for hans bedømmelse av angrepet eller angriperens person o. l., saa er dette kritikk og ikke faktiske anførsler og deres medtagelse kan derfor lede til imøtegaelsens avvisning, hvor naturlig det end maa forestille sig at man fremkommer med saadanne bemerkninger i den forbindelse med den faktiske meddelelse og hvor vanskelig det end kan være for den almindelige mand at holde saadanne subjektive anførsler utenfor.

Når påstanden som fremsettes av Danielsen ikke kan ses å være foranlediget av noen uttalelse av Hegnar, tilsier det at man bør være tilbakeholdne med å akseptere at Hegnar er pliktig til å distribuere påstandene som en del av Danielsens tilsvarsrett etter § 430.

Lagmannsretten finner således at ovenstående uttalelse går lenger enn det som omfattes av tilsvarsretten etter § 430.

Den ankende part har anført at praksis fra EMD knyttet til EMK artikkel 10 (2), viser at EMD går langt i å akseptere verdimessige vurderinger som faktiske anførsler. Etter lagmannsrettens syn gir praksis fra EMD liten veiledning i foreliggende sak.

Lagmannsretten har dermed funnet at det ovenfor siterte fra femte avsnitt i tilsvaret går utover det som følger av tilsvarsretten etter § 430. Plikten til å trykke tilsvaret omfatter alt eller intet. Ankemotparten er dermed ikke forpliktet til å trykke noe av tilsvaret. Anken forkastes.

Sakskostnader

Ankende part har tapt saken fullstendig, og må dekke ankemotpartens sakskostnader etter hovedregelen i tvisteloven § 20-2 første ledd. Retten har vurdert, men ikke funnet tredje ledd anvendelig.

Ankemotparten har fremlagt en omkostningsoppgave for lagmannsretten på kr. 160 750, inklusive merverdiavgift. Lagmannsretten finner at dette går utover hva som anses

nødvendig for sakens opplysning, jf. tvisteloven § 20-5 første ledd. Lagmannsretten finner at beløpet skjønnsmessig kan settes til kr 125 000, inklusive merverdiavgift.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

1. Anken forkastes.
2. Per Danielsen betaler til Trygve Hegnar sakskostnader for lagmannsretten med 125 000 – etthundreogtjuefemtusen – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.

Christian Lund

Magne Spilde

Børre Lyngstad

Bekreftes for
førstelagmannen: